

A LOGISZTIKAI SZAKNYELV OKTATÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI EGY KÉSZÜLŐ TANANYAG TÜKRÉBEN

POSSIBILITIES OF TEACHING THE SPECIAL LANGUAGE OF LOGISTICS IN A COURSE MATERIAL UNDER PREPARATION¹

KEGYES ERIKA²

A tanulmány a logisztikai szaknyelv oktatásának módszertanával foglalkozik és áttekinti, milyen nyelv-könyvek állnak ehhez rendelkezésre a németet mint idegen nyelvet tanulók számára. A logisztikai szaknyelv-könyvek tematikájának ismertetése után az új módszertani utak keresésének jegyében tekintünk ki Leisen módszertani javaslataira a németet második nyelvként tanulók szaknyelvtanulási sikereinek és motivációjának növelésére. Ezt követően kerül sor egy készülő logisztikai szaknyelv-könyv koncepciójának felvázolására.

Kulcsszavak: *logisztika, logisztikai szaknyelv, szaknyelvoktatás, szakmaorientált nyelvoktatás*

The paper discusses the methodology of teaching the special language of logistics and gives an overview of what language books are available for those learning German as a foreign language. After the presentation of the topics covered by these language books, Leisen's methodological recommendations are discussed as a way of finding new methodological approaches in order to enhance the success and motivation of learners of German as a foreign language for special purposes. Then, the concept of a new language book for German for logistics under preparation is outlined.

Keywords: *logistics, special language of logistics, teaching special language, occupation-oriented language teaching*

BEVEZETÉS

A német szaknyelvi kutatások között fontos helyet foglal el a logisztika szaknyelvének a kutatása. Számos elemzés az új terminusok kialakulásának és használatának problémáira hívja fel a figyelmet. Más munkák a logisztikai szaknyelv szintaktikai és morfológiai jellegzetességeinek a megállapítására helyezik a hangsúlyt. Az idegen nyelvek tanításának szempontjából fontosak a kontrasztív nyelvészeti megközelítések is, amelyek a német és a magyar logisztikai szaknyelvet vetik össze, például az anglicizmusok vagy a terminusok fordíthatósága szempontjából. Az utóbbi években

¹ The UMi-TWINN project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No. 691942.

² KEGYES Erika
egyetemi docens
Miskolci Egyetem, Modern Filológiai Intézet
Német Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszék
3515 Miskolc-Egyetemváros
kegyeserika@gmail.com

előtérbe kerültek a logisztikai szaknyelv tanításának kérdései is, és számos tankönyv került forgalomba, amelyek a különböző kompetenciaszinten álló nyelvtanulókat igyekeznek beavatni a logisztikai szaknyelv rejtelseibe. Ezek bemutatása után a tanulmány egy új tananyag koncepcióját vázolja fel.

1. LOGISZTIKAI SZAKNYELVKÖNYVEK

A Hatos és Társa Nyelviskola Bt. gondozásában 2009-ben jelent meg a *Fachsprache Logistik* című kiadvány, amely 14 leckében foglalkozik a logisztika szakszókincsének közvetítésével. A szerzők (Ács Andrea, Böejthe-Petneházy Réka, Deákné Szántó Éva, Hatos Hajnalka, Hencz Katalin, Hoffmann Anikó, Mészáros Eszter, Pusztai Barbara, Stefan Höhm, Szalai Andrea, Vasvári Tiborné, Villám Katalin) szakkönyvekre és szakmai típusú online anyagokra, valamint szakembereknek szóló logisztikai szakfolyóiratokra támaszkodva állították össze saját fejlesztésű tananyagukat. A nyelvkönyvhöz nem tartozik előszó, de a Hatos és Társa Nyelviskola honlapján a következő ajánlót olvashatjuk a könyvhöz:

Saját fejlesztésű szaknyelvi könyveink átfogóan foglalkoznak a logisztika, ill. a minőségbiztosítás legfontosabb szakterületeivel, valamint külön-külön fejezetek adnak segítséget az üzleti levelezéshez, telefonáláshoz, protokollíráshoz.

Az utolsó fejezetben szövegértési feladatok találhatók: a hosszabb és átfogó szövegek olvasása és értelmezése a globális, szelektív és részletes értést fejlesztik. Könyveinket mindazoknak ajánljuk, akik szakmai ismereteiket német/angol nyelven szeretnék bővíteni, illetve tanulmányaik vagy munkájuk során hatékonyabban szeretnék boldogulni³.

A tankönyv szakmai tartalma a következő témakörök köré épül: *Güterverkehr, Lieferung, Lagerung, Kommissionieren, Verpackung, Versicherung*. A témakörök szókincsének elsajátítása nem szövegek alapján történik, hanem a tanulók szakmai ismereteire alapozva. Így például fogalmakat kell felismerniük, a szállítójárműveket kell csoportosítaniuk, le kell írniuk önállóan a különbséget a *Schlepper* és az *Anhänger* szavak között. Hosszabb mondatokat és komplex szövegeket kell fordítaniuk magyarról németre minden témakör végén. A feladattípusok nem igazán változatosak, és a tanulónak nem áll szószedet a rendelkezésére. A tankönyv 7. fejezetétől kezdve az egyes nyelvi kompetenciák fejlesztése kerül előtérbe: pl. szövegértés, írásbeli kifejezőkészség fejlesztése. A kompetenciafejlesztés feladatai a logisztikai szakmákban használatos szövegtípusok és események köré szerveződnek, pl. üzleti levél megfogalmazása, szállítólevél kitöltése, telefonálás szállítási vagy raktározási probléma miatt. A könyv nem közöl új nyelvtani ismereteket, hanem a logisztikai szakszókincs beépítésével megerősíti a tanultakat. Szövegeket csak az olvasásértést fejlesztő fejezetben találunk. A tankönyv módszertani felépítését, a gyakorlatok típusait

³ hatos.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=67:szakmai-nyelvkonyvek-a-hatos-es-tarsa-nyelviskola-sajat-fejlesztese&catid=35:informaciok-tanaroknak&Itemid=76

áttekintve úgy tűnik, hogy a szerzők nem egyéni tanulásra szánták a könyvet, hanem szaknyelvi kurzusok tananyagának, ahol a tanár irányításával és ellenőrzésével végezhetők el a feladatok. A tankönyvvel való sikeres munka egyrészt logisztikai előismereteket tételez fel a tanulók anyanyelvén, másrészt megközelítőleg B2 szintű általános nyelvi ismereteket német nyelvből. A feladattípusok az egyes fejezetekben általában ugyanazt a sémát követik: mondatkiegészítés, szövegiegészítés, olvasásalapú szövegértési feladatok.

Előbb a Műszaki Kiadónál, majd a Képzőművészeti Kiadónál jelent meg 2005-ben Szabó Katalin *Logistik einfach* című szakmai nyelvkönyve németül tanulók számára. A nyelvkönyv 384 oldalas, számos fekete-fehér ábrát, grafikát, magyarázat gyanánt szolgáló táblázatot is tartalmaz. A tankönyv a logisztikai ügyintézésben és az üzleti adminisztrációban dolgozóknak kíván konkrét segítséget adni a nyomtatványok kitöltésében, az üzleti levelek megírásában, a reklamációk kezelésében. A tankönyv a logisztika alapterületei közül elsősorban a szállítmányozásra és annak a speciális szókincsére fókuszál, de érinti a raktározás alapszókészletét is. Számos nyomtatvány- és dokumentumminta áll a tanulók rendelkezésére, és nagyon sok ún. panelmondat és -kifejezés az ügyvitel területéről. Az előszó alapján B2–C1 nyelvismeretet tételez fel, és szintén a tanulók anyanyelvi szakmai tudására épít. A feladattípusok tekintetében elsősorban a kiegészítés, a fordítás, a definíció-felismerés, a szakszó-felismerés dominál, és kevesebb a produktív feladat.

A téma fontosságát mutatja, hogy az utóbbi időben megnőtt az igény a logisztikai szaknyelvkönyvek iránt, illetve egyre nagyobb a kereslet a szakmai ismereteket idegen nyelven közvetítő tananyagok iránt. A Klett Kiadó például rendszeresen megjelenteti az *Infoblatt Logistik* című online kiadványt⁴, amelynek a célja a logisztikai szaknyelvet oktatók módszertani és nyelvi támogatása. Találunk itt számos ötletet a logisztikai szakszókincs elsajátítására, de a legújabb szakkifejezések magyarázatát is letölthetjük, példamondatok kíséretében. Tapasztalatom szerint a logisztikai szaknyelv oktatásában sokan megpróbálkoznak olyan tanfolyamok indításával is, ahol az éppen német nyelvterületre érkezett külföldi hallgatóknak, fiatal munkavállalóknak nyújtanak segítséget a tananyag szakmai elsajátításához idegen nyelven. A német nyelvtanárok által közkedvelt *Forum Wirtschaftsdeutsch*⁵ is folyamatosan bővíti a logisztikai témaköreit, megtaláljuk itt például a repülőtéri logisztika alapszavait, de gyakoroltathatjuk a vonatkozó mellékmondatokat egy olyan szövegben is, amelyik a logisztika fogalmát magyarázza el. A Düsseldorf-i Nemzetközi Kommunikációs Intézetben például van olyan nyelvtanfolyam, ahol egy szakmai könyv feldolgozása képezi a kurzus tananyagát. Egy ilyen tanfolyamon például a Vahlen Kiadónál 2012-ben megjelent Andreas Huber és Klaus Lavaretz által írt *Logistik* című könyvet használják. Ez nyilvánvalóan nem nyelvtanulók számára készült, de átfogó képet ad a logisztikai szókincsről, a logisztika szakterületeiről, és ami a legfontosabb: egyszerűen magyarázza a szakszavakat, sokszor az angol és a német szakkifejezés

⁴ www2.klett.de/sixcms/list.php?page=infothek_artikel&extra=FUNDAMENTE-Online&artikel_id=93485&inhalt=klett71prod_1.c.342732.de

⁵ www.wirtschaftsdeutsch.de/lehmaterialien/ueberblick-log2.php

párhuzamba állításával segíti a terminusok megértését, sok feladatot tartalmaz, a könyv nyelvezete pedig a szakértők szerint is logikus, közérthető.

Ez utóbbi példa két fordulatot is jelez a szaknyelvek tanításában. Egyrészt a nyelvi tanfolyam anyaga nagyon szorosan kapcsolódik a tanulmányokhoz, a munkakörhöz, és a tananyag nyelvi kompetenciaszintje minden bizonnyal meghaladja a csoportban tanulók aktuális nyelvi szintjét. A szakmai tananyag megértésével folyamatosan nő a résztvevők nyelvi kompetenciaszintje. Másrészt a szaknyelvek tanításában újra előtérbe került az a koncepció, hogy a nyelvi ismeretszerzésen keresztül szakmai fejlődés is történik, ami erősen motiválja a tanulót a nyelvelsajátításban. A szaknyelvoktatás egyik örök dilemmája ugyanis, hogy leegyszerűsítve: a szakmát kell-e idegen nyelven oktatni, vagy a meglévő szakmai ismerteket idegennyelvivé alakítani. E téma egyik kiváló ismerője Josef Leisen, aki könyveiben, szacikkeiben és a sok hasznos információt, óratervet és módszertani ötletet is tartalmazó honlapján nem szaknyelvoktatásról vagy szakmaorientált nyelvoktatásról beszél, hanem nyelvtanulásról szakmaspecifikus kontextusban, amelyet összekapcsol a nyelvi szempontokat is érvényesítő szakmaoktatás koncepciójával. Az első esetben nyilvánvalóan az idegen nyelvek elsajátításában mérvadó módszertanok dominálnak a szakmai lexika és grammatika megtanulásának folyamatában. A második esetben pedig az anyanyelvi ismereteket aknázzuk ki az anyanyelvi és az idegennyelvi szakmai ismeretek bővítésekor, és a szakmaspecifikus tanulás során olyan nyelvi kérdésekre is kitérünk, mint például a helyes fogalomhasználat vagy a definícióalkotás nyelvi-nyelvtani paradigmái. Leisen gondolatmenetét honlapján a következő ábrával szemlélteti⁶:

Sprachlernen im sprachsensiblen Fachunterricht

1. ábra
Leisen modellje

⁶ www.sprachsensiblerfachunterricht.de/

Leisen koncepciója arra épül, hogy a szaknyelvet tanulóktól többnyire nyelvileg nagyon is sokat várunk el, s azzal, hogy szakmailag alulértékeljük tudásukat, nemhogy nem segítünk, hanem csak rontunk a helyzeten. A nyelvi kompetenciák terén túl sokat követelünk a nyelvtanulótól, de szakmai ismeretet csak igen keveset kap a tanult nyelv segítségével. Ebből kiindulva a nyelvtanulók számára össze kell kapcsolni a nyelvi és szakmai kompetenciafejlesztést. Ez a nyelvtanulási motiváció növekedésén túl megmutatja a nyelvismeret általi tudástranszfer lehetőségét is a tanulóknak. Leisen megfogalmazásában a nyelvtanulók nyelvi segítséget kapnak a szakmai tananyag megértéséhez, és megtanulnak olyan stratégiákat, amelyek aktívan segítik őket abban, hogy ne bizonytalanodjanak el, ne adják fel a kezdeti nehézségek és kihívások miatt azt a céljukat, hogy idegen nyelven szerezzenek szakmai ismereteket. Ugyanakkor – folytatja Leisen –, a nyelvtanulók hamar fel fogják így ismerni, hogy szakmai támogatást, szakmai fejlődést várhatnak az idegen nyelv tanulásától, hiszen az idegen nyelv lesz a szakmai ismeret forrása is egyben. Ennek a kettős kötésnek a gyakorlati alkalmazására dolgozta ki Leisen az ún. nyelvközpontú szakmaoktatás módszertanát. Ennek a módszernek a jellemzői a következők:

- a nyelvi ismeretek átadása szakmai környezetben történik,
- a szaknyelvi ismeretek elsajátítása által bővül a tanulók szakmai ismerete,
- a szakmai ismeretek bővítésének motivációja elősegíti az idegennyelvi ismeretek elsajátítását, és fordítva.

Mindezek ismeretében megfontolandó, hogy logisztikai ismeretek idegen nyelven történő átadásának módszertanában is támaszkodjunk a szakmai ismeretek bővítésére, és felhasználjuk a logisztikai szaktárgyak oktatásában alkalmazott módszereket az idegen nyelvek oktatásában is (ILLÉS–KEGYÉS 2016). Ez az elgondolás egy ún. tanulásmódszertani triangulum alkalmazását tételezi fel, amelyben egyenlő arányban kapnak helyet a szakmai, a nyelvi és a tanulásmódszertani ismeretek. Ennek fontosságát erősítik meg a szaknyelvi motivációs felmérések (KEGYÉS 2011), amelyek legfontosabb eredménye, hogy a nyelvtanulók és a képzők felfogása a hasznos nyelvtudás jellemzőiről határozottan eltér egymástól, ami a nyelvoktatás és a nyelvtanulás valamennyi szakaszában számos konfliktushelyzetet teremt.

2. ÚJ UTAK A LOGISZTIKAI SZAKNYELV TANÍTÁSÁBAN

A szaknyelvek oktatása napjainkban módszertani megújulást kíván meg. Ezt erősítik meg az aktuális igény- és motivációs felmérések is. KURTÁN–SILYE (2006) nyomatékka mutatnak rá, hogy átrendeződött az idegen nyelvek tanulásának motivációs célrendszere, mert egyre többen vállalnak munkát külföldön, és ennek nagyobb esélyét látják, ha ismerik szakmájuk szókincsét a célország nyelvén is. KURTÁN–SILYE (2006) egy európai felmérés eredményét is idézik, amely szerint a valamely idegen nyelvet tanulók 73%-a azért tanulja a nyelvet, hogy hazájában vagy külföldön, de jobb munkahelyet kapjon. A szaknyelvi ismeretek ugyanakkor igencsak hiányosak, állítja az európai munkaerőpiacon a munkaadók többsége, és nemegyszer nevezték meg ennek hiányát a meghiúsult üzlet, a rosszul kivitelezett munkafolyamat okának,

nem tagadva, hogy mindkét esetben veszteséget könyvelt el a cég, a vállalat (ELAN, 2016). Ezek az adatok egyrészt a szaknyelvoktatás iránti igényt, másrészt a szaknyelvoktatás minősége, tartalma átgondolásának szükségességét támasztják alá. STEINMÜLLER (1990) cikke nyomán erősödött fel a vita, hogy másféle módszertani háttér alkalmazására van-e szükség a szaknyelvek oktatásában. Valójában nem más módszertani megfontolások és nem új módszertani megoldások kereséséről van szó, hanem a nyelvtanulás folyamatának célirányosabb megtervezéséről, és ezzel együtt a nyelvi feladatok célirányosabbá tételéről. STEINMÜLLER (1990) egyébként azzal indította el a vitát, hogy körbejárta a nyelvtanárok és a nyelvtanulók által gyakran hangoztatott véleményt: A szaknyelvet sem kell másként tanítani és tanulni, mint az általános nyelvet. Ezzel a felfogással csak az a probléma, hogy nem veszi figyelembe a nyelv és a szakma közötti sajátos kapcsolatot, például azt, hogy a szaknyelvek tanítása nemcsak és kizárólag nyelvi munka, hanem tartalmi is, hiszen egy adott idegen nyelven fontos új ismeretet is közvetíthetünk a tanulóknak a szakmájukról. A kialakult vita során kikristályosodott, hogy a szaknyelvek tanulása nem egyenlő a szakszövegek megértésével, lefordításával, a szakszavak ismeretével. Ennek alapján – ha nem is alakultak ki új módszertani elvek a szaknyelvoktatásban, amelyek jelentősen különböznenek az általános nyelvoktatási módszerektől – napjaink szaknyelvoktatási paradigmái mégis a módszertani változások irányába mutatnak. Ilyen változás például annak felismerése, hogy a szakszövegek megértéséhez, feldolgozásához időigényesebb előkészítő feladatokra van szükség, illetve nem minden esetben elég a szakszavak megadása az anyanyelven vagy az idegen nyelven. Nagyobb jelentőséget tulajdonítunk a szakmai és a nyelvi ismeretek tudatos összekapcsolásának is, a szakmai összefüggések, a definíciós struktúrák és a szaknyelvre jellemző nyelvtani egységek elsajátításának, mert be kell látnunk, hogy téves az a megközelítés, hogy a szaknyelvoktatásban tapasztalt nehézségek kizárólag csak nyelvi, vagy kizárólag csak szakmai problémák volnának.

Erre a gondolatmenetre, illetve a fentebb felvázolt módszertani triangulumra alapoztuk egy új tananyag kifejlesztését. A koncepció kidolgozásában a fő elv az volt, hogy összekapcsoljuk a szakmai nyelv (német) és a szakma tanulásának folyamatát, együttesen támaszkodva a logisztikai szaktárgyak és az idegen nyelvek oktatásában alkalmazott módszerekre (ILLÉS–KEGYES 2016). Néhány példa erre a párhuzamosságra (részletesebben, ld. ILLÉS–KEGYES 2016):

- A logisztikai szaktantárgyak didaktikájának különböző koncepcióiban napjainkban egyre nagyobb szerepe van az esettanulmányoknak, szimulációknak és az ún. üzleti vagy szakmai játékoknak. Ezek a módszerek gyakorlatorientálttá és cselekvésközpontúvá teszik a szakmai tárgyak anyagának elsajátítását (ENGELHARDT–NOWITZKI 2006), és kiválóan alkalmasak a nyelvi és interkulturális kompetenciák fejlesztésére is.
- Számos logisztikai gyakorlat során hatékonyan lehet alkalmazni az interneten megtalálható üzleti játékapplikációkat, a gyártási és a termékmenedzselési számítógépes modellezés lépéseit és a szállítási cégek árukövető applikációit, mert ezek a hallgatók számára a motivált tanulás mellett valóban idegen nyelven is hasznos ismereteket közvetítenek, rámutatva, hogy a megszerzett nyelvi

és szakmai tudást valóságos munkahelyi körülmények közötti szituációkban és kontextusokban is sikerrel fogják alkalmazni. Az idegen nyelvi jártassággal párhuzamosan folyik a logisztikai folyamatok és eljárások teljesebb és átfogóbb megismerése, megértése (GLEIBNER–MÖLLER 2009).

- Az ún. tanulócégek, a hallgatók által önállóan működtetett laborok és gyáregységek, raktárak, a junior vállalkozások vagy szolgáltatások igénybevételének számítógépes nyomon követése nemcsak a munka világa kihívásainak felel meg, hanem fejleszti a résztvevők személyes motivációját, erősíti pszichológiai kapacitásukat (pl. döntéshozatal, önállóság, gyakorlatorientált cselekvőképesség), megsokszorozza a hallgatók anyanyelvi és idegennyelvi kommunikációs kompetenciáját, bevonva más szakterületek ismeretanyagát is, például csapatépítő játékok, drámapedagógia, reklámszakma (ALTENDORFER–ZSIKOVICS–TOTZ 2013).
- Az ún. stratégiai játékok, mint például a cégalapítás, a terméktervezés, a termékmenedzselés, a termék forgalmazásához szükséges beszerzési és beszállítási folyamatok megtervezése, a kiszállítás optimalizálása, a raktározás költséghatékonyságának a biztosítása, stb. azt mutatja, hogy a szakmai ismeretek megszerzése az idegen nyelvek tanulásának szerves részévé válik, és a „játéknak” különleges szerepe lesz ebben a tanulási folyamatban. KUTT (2015) felosztásában ezek is a szimulációs játékok csoportjába tartoznak, de megvalósításuk projektjellegű. A projekt során a hallgatók létrehoznak egy virtuális céget, dolgoznak benne és érte, kiszámítják a nyereséget, a veszteséget stb.

A tananyag, amely a fenti lehetőségeket ötvözi a szaknyelvi definíciók elsajátításának stratégiáival ILLÉS–GLISTAU–MACHADO (2007) *Logistik und Qualitätsmanagement* című könyvéhez készült. Célja, hogy a logisztikai szakemberképzés során nyújtson segítséget a szaknyelvtanulásban, támogatja a szakszavak tanulását, de azokat úgy helyezi szaknyelvi szituációba, hogy használatuk ne csak a helyes behelyettesítést vagy a kiegészítést követelje meg a nyelvtanulótól, hanem kommunikatív cselekvésre is késztesen. A tananyag, amely egy feladatokkal folyamatosan bővíthető multimodális munkafüzethez hasonlít a leginkább, követi a fent említett tankönyv szerkezetét. A legfontosabb fejezetei a következők:

- Qualitätsmanagement,
- Kundenforderungen,
- Benchmarking,
- Identifikation von Schwachstellen,
- Business Process Reengineering,
- KAIZEN,
- Logistikprozesse beherrschen,
- Logistik in der Qualitätssicherung.

Az alapvető fogalmak (logisztika, benchmarking, hibaelemzés, szállítási lánc, mátrixkészítés) tisztázása után a gyakorlati jellegű feladatok mutatnak utat a hallgatónak az idegen nyelvi szakmai tudás irányába. Ezért közvetítik a feladatok a logisztikai

szakkifejezéseket élőnyelvi kontextusban és nagyon gyakran kollokációkban: *logistische Aufgabe* – *Logistikaufgabe*, *logistische Kette* – *Logistikkette*, *Schwachstelle finden* – *Schwäche finden*, *eine Analyse fertigstellen* – *eine Analyse durchführen*, *einen Prozess planen* – *einen Prozess definieren* stb. A munkafüzet feladatai között megtaláljuk a hagyományos szókincsfejlesztési stratégiákat is, de ezeket szakmai kontextusokba ágyazottan, például grafikonok, táblázatok, diagramok elemeiként kezeljük. Az alábbi példákban a produktív szókincstanulás a gyakorlatok célja:

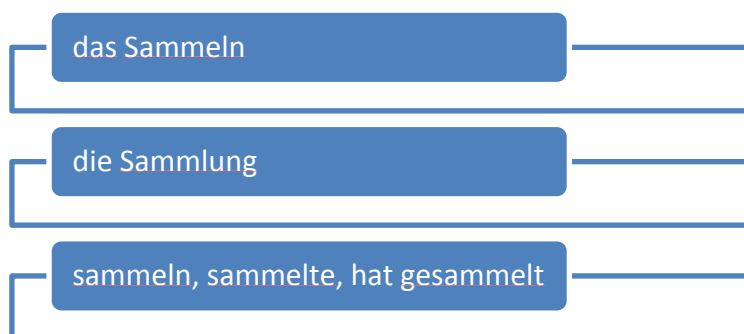
1.feladat: Egészítse ki egy választott termék alapján a az ábrázolt folyamatban a termék jellemzőit, a termelés jellemzőit, a használatának jellemzőit.

Phase	Phasen-bezeichnung	INPUT = WAS	OUTPUT = WIE
Phase 1	Produkt-planung	Kunden-anforderungen	Produktmerkmale
Phase 2	Komponenten-planung	Produkt-merkmale	Teilemerkmale
Phase 3	Prozess-planung	Teile-merkmale	Herstellvorschriften
Phase 4	Produktions-planung	Prozess-daten	Produktionsanweisungen

2. feladat: Egészítse ki legalább kétféle módon a definíciót. Mi a különbség a két definíció között? Beszéljék meg csoportmunkában!

„Ein Prozess ist eine strukturierte, systemübergreifende Verkettung einer begrenzten Menge _____(1) Aktivitäten, die eine Transformation _____(2) Leistungsobjekten _____(3) einem Anfangs- _____(4) einem Endzustand bewirken. Jede dieser Aktivitäten kann _____(5) _____(6) einem beliebigen Detaillierungsgrad wiederum _____(7) Teilprozesse eingeteilt werden.“

3. feladat: Melyik az a logisztikai folyamat, ami az alábbi folyamatábrához hasonlóan működik?

A fenti szakmai szókincs-feladatokat a B1 kompetenciaszintet még el nem érő hallgatók is sikerrel oldották meg a próbaórákon. A gyakorlati feladatsorokban különösen fontos szerepet kaptak a kreatív technikák, amelyekhez nyilvánvalóan már magasabb szintű nyelvi tudás szükséges, megközelítőleg B1 vagy annál magasabb kompetenciaszint. Elképzelésünk szerint egy logisztikai szaknyelvi kurzus tematikája felépülhet úgy, hogy a fentebbiekhez hasonló szókincsfejlesztési feladatok elvégzése után a félév közepén térünk át a kreatív nyelvi-szakmai feladatok elvégzésére. Ezeket ILLÉS–GLISTAU–MACHADO (2007) a tankönyv függelékében szakmai és tanulás-módszertani szempontból külön is ismertetik, a munkafüzetben pedig kifejlesztettük hozzájuk a nyelvi feladatokat. Például:

- „*Nos tehát*” - *módszer*: pl. egy termék reklámozásának minden lehetséges ötletét megvitatja a csoport, elemzik a költségeket, a hatékonyságot stb. (4–7 résztvevő, 45 perc).
- *Anonim ötletbazar*: minden csoport leírja egy lapra, hogyan oldana meg egy adott problémát (pl. szállítási problémák, munkaidő problémák, gyártási problémák stb.). A moderátor felolvassa és a résztvevők pontozás alapján választják ki a legjobbat (4–7 résztvevő, 45 perc).
- *Diagramkészítés egy adott témában*: a hallgatók egy adott témában adatokat keresnek és dolgoznak fel, a diagramot szóban is bemutatják a csoportnak (3 résztvevő/csoport, 35 perc).
- *Kreatív Labor-feladat*: a csoporttagok érdekes laborok leírását keresik meg az interneten és készítenek egyes szám első személyben résztvevői látogatásukról beszámolót (írásban/szóban, 60 perc).
- „*Hiba a rendszerben*”-*feladat*: a hallgatóknak egyénileg kell megoldaniuk egy reklámló vevő problémáját (szóban/írásban, 60 perc).
- *Notebook-módszer*: számítógép, notebook vagy más technikai eszköz segítségével a hallgatók egy logisztikai cég mindennapjait követik nyomon videófelvételen, jegyzetelik az eseményeket, amelyeket a gyakorlat végén múlt időben mesélnek el társaiknak (szóban/írásban, 90 perc).
- *Termékbemutató*: a hallgatók tanulmányozzák egy cég termékeit, és azokat mint a cég dolgozói mutatják be egyéni vagy páros prezentációban (ppt-készítés, 1 × 90 perc, 1 × 60 perc).
- *30 másodperc-feladat*: argumentáció, miért nem vennénk meg egy bizonyos terméket (szóban, 60 perc).
- *Képes cégbemutató-készítés*: egy kiválasztott cégről képekkel illusztrált portfólió elkészítése (egyéni feladat, 90 perc).
- *Termék-kvíz*: egy különleges termék kiválasztása és bemutatása, a csoporttagoknak ki kell találniuk, mi lehet ez a termék (egyéni feladat, 60 perc).
- *Terméktervezés*: egy különleges termék kitalálása, leírása, lerajzolása (egyéni feladat, 90 perc).
- *Márkanév-történet*: különböző tájékoztató anyagok és/vagy egyéni/csoportos internetes kutatómunka alapján egy célszövegbeli márkanev történetének megismerése, a bemutatók alapján kvízzjáték (90 perc).

- *Keress nevet!-feladat*: egy termékleírás tanulmányozása alapján lehetséges márkanév, terméknév, reklámszlogen kitalálása (3–4 résztvevő/csoport, 90 perc).
- *Pro és kontra*: tárgyalás-szimuláció, a hallgatók egy céges probléma paramétereit kapják meg szerepkártyák kíséretében, feladatuk a tárgyalás kivitelezése (max. 4 résztvevő/tárgyalás, 90 perc).

A fenti feladatokat a tananyag részletes óratervek formájában mutatja be. Megoldásuk B1–B2+ nyelvtudást tesz szükségessé. Elvégzésükhöz a megadott időkereteket kipróbáltuk, és úgy tapasztaltuk, hogy a kreatív jelleg megköveteli az internetalapú támogatást. A hallgatók így juthatnak hozzá a szükséges információkhoz, amelyek feldolgozása nyilvánvalóan több időt vesz igénybe, de érdemes ezt ráfordítani, mert a prezentációk a próbatanítások alkalmával nagyon érdekesek és színvonalasak voltak és a hallgatók sokat tanultak egymás munkáiból. A fenti és az ezekhez hasonló tartalmak elvégzése egy félév alatt természetesen nem lehetséges, a konkrét feladatok kiválasztása lehet a tanulói csoport és a tanár közös döntése.

A tananyagban számos internetalapú feladat is szerepel, amelyeknek lényege a lexikális tudás gyors fejlesztése érdekében valamilyen ingyenesen letölthető applikáció alkalmazása. Ezeket egymást kiegészítő módon is használhatjuk egy teljes szimulációs gyakorlat során. A próbaórák alkalmával a hallgatók számára az összefüggő feladatok jelentették a legnagyobb kihívást és a leginkább reális kontextusok sorozatára épülő tanulási folyamatot. Ezek közül is a nagyobb érdeklődéssel a *Találd meg a neked megfelelő terméket!*-applikációt használták. Ebben a csoportos feladatban a hallgatók kiscsoportokban megállapodtak abban, hogy mely terméket hová, milyen mennyiségben fogják szállítani, ki kellett számolniuk a szállítás költségeit különböző útvonalakon, és meg kellett keresniük az interneten a szállításra alkalmas céget. A feladat megoldásához a következő internetes oldalt használhatták: *Wer liefert was? Produkte finden, mit Anbietern verbinden*, www.wlw.de/. Ez egy valóságos internetes adatbázis, amely több mint 3 millió terméket kínál értékesítésre, több mint 540 000, a rendszerbe bejegyzett céggel áll kapcsolatban. Ennek az adatbázisnak a használata valósághűvé teszi a nyelvi szituációt, motiválja a hallgatókat, hogy megtalálják a legjobb ajánlatokat. A résztvevők által kiszállításra és raktározásra kiválasztott áruk lehetnek például: 2000 darab egyenként 20 kilogrammos sajtkorong szállítása Svájcból Magyarországra, 10 000 palack tokaji bor szállítása Magyarországról Németországba, 1000 kilogramm ömlesztett magyaros fűszerkeverék szállítása Ausztriába, 1000 darab lapra szerelt nyugágy szállítása Magyarországról Ausztriába, 1000 darab férfiing beszerzése a H&M németországi készletéből, stb. A termékekről szóló információk szintén csak német nyelven álltak rendelkezésre, ill. a termékeket gyártó cégekről is elsődlegesen német nyelven megtalálható adatokat kellett a kurzus hallgatóinak összegyűjteniük. A fentebb is említett honlap szolgált a termék- és cégspecifikáció alapjául. Ebből a feladatból végül egy nagyobb szimulációs projekt nőtt ki magát, amit összesen három 90 perces tanóra alatt valósítottunk meg. A fentebb bemutatott feladatsorral kezdődött a projekt és az alábbi két elem követte: (részletesebben ld. ILLÉS–KEGYES 2015)

1. A következő feladat az áru nyomon követése volt folyamatára segítségével. Fontos, hogy a hallgatók el is tudták mondani a tanult nyelvtani szerkezetek segítségével, milyen útvonalon halad az áru. Ennek a feladatnak a megoldásához a csoportoknak fel kellett keresniük az általuk választott termékek értékesítőinek, forgalmazóinak a honlapját, és ennek alapján kellett meggyőződniük az igénybe vett szállítás haladási útvonalának temporális értékeiről. Ennek a figyelembevételével állították össze a résztvevők az árukövetés cégekre jellemző jegyeit, és ismertették azokat német nyelven a csoporttagok számára. Egy példa erre: az egyik csoport a H&M-től rendel meg 1000 férfiinget, nekik tehát a kiválasztott cég honlapjáról kellett tájékozódniuk a szállítás feltételeiről, a szállításra vonatkozó korlátokról, a szállítás visszavonásának jogi lépéseiről, a fizetési feltételekről, a reklamáció kitételeiről, és magának az áruszállításnak a konkrét lépéseiről, illetve a szállítás módozatainak, ütemezésének és nyomon követésének a formáiról.
2. A szimulációs játék következő fázisában a raktározással kapcsolatos feladatokat oldották meg a kurzus résztvevői. Itt egy német nyelvű űrlap kitöltése és továbbítása volt a konkrét munkaművelet. Ehhez természetesen ismerniük kellett a raktározási folyamatok logisztikájának alapjait, ugyanakkor tudásukat kiegészíthették a német nyelvterületek raktározási szabályainak megismerésével. A gyakorlat legutolsó művelete a kiválasztott áru átadása volt a megrendelő részére. A hallgatóknak a német nyelvű formanyomtatványok kitöltésén túl (nyomtatványkitöltő program használata) egy feljegyzést is meg kellett fogalmazniuk az üzleti kommunikáció szabályainak megfelelően, ami az áru hiánytalan mennyiségű és minőségű átadását igazolja.

ÖSSZEGZÉS

A projekt során elkészült tananyag elsősorban a logisztikai szókincs elsajátítását és gyakorlati alkalmazását célozza meg. A logisztika szaknyelvét tanuló, logisztikai képzésben részt vevő hallgatók számára így idegen nyelven is közelebb hozhatjuk a szakma világát, és maguk is megtapasztalhatják, főként az applikációk használatával, hogy az elsajátított ismeretek közvetlenül kapcsolódnak a későbbi szakmai tevékenységeikhez, a feladatok megoldásához segítségül kell hívni a már megszerzett szakmai ismereteiket, és az idegen nyelvi kompetenciáik növelésével bővíthetik szakmai ismereteiket is. Mindez azt közvetíti a hallgatók felé, hogy számukra hasznos nyelvtudásra tesznek szert, ami motiválja őket abban, hogy az egyéni és a csoportos projektfeladatokat sikeresen oldják meg.

IRODALOM

- [1] ÁCS A.–BÖEJTHER-PETNEHÁZY R.–DEÁKNÉ SZÁNTÓ É.–HATOS H.–HENCZ K.–HOFFMANN A.–MÉSZÁROS E.–PUSZTAI B.–HÖHM, S.–SZALAI A.–VASVÁRI T.né–VILLÁM K. (2009): *Fachsprache Logistik*. Győr, Hatos és Társa Nyelviskola Bt.

-
- [2] ALTENDORFER, S.–ZSIKOVICS H.–TOTZ, P. (2013): Logistik zum Anfassen. In: *Productivity management*. Bd. 18, Nr. 1, 33–36.
- [3] ELAN-Studie (2016). Kiadta: Az Európai Unió Nyelvi Bizottsága. Letölthető: www.ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/languages/policy/strategic-framework/documents/elan_de.pdf
- [4] ENGELHARDT-NOWITZKI, C. (2006): *Ausbildung in der Logistik*. Wiesbaden, Deutscher Universitätsverlag.
- [5] GLEIBNER, H.–MÖLLER, K. (2009): *Fallstudien Logistik. Logistikwissen in der praktischen Anwendung*. Wiesbaden, Gabler.
- [6] HUBER, A.–LAVARETZ, K. (2013): *Logistik*. Wiesbaden, Gabler.
- [7] ILLÉS, B.–GLISTAU, E.–MACHADO, N. C. (2007): *Logistik und Qualitätsmanagement*. Miskolc, Egyetemi Kiadó.
- [8] ILLÉS, B.–KEGYES, E. (2016): *A logisztika oktatásának módszertana: szakterminológiai és nyelvi képzés*. MicroCAD 2016. Letölthető: www.uni-miskolc.hu/~microcad/publikaciok/2016/C1_9_Illes_Bela_Kegyes%20Erika.pdf
- [9] KEGYES, E. (2011): Motivation, Motivieren und Motiviertheit im fremdsprachlichen Fachsprachenunterricht. *Theorie und Praxis von Pädagogik*. Jg. 3., Heft 1., 25–38.
- [10] KURTÁN ZS.–SILYE M. (2006): *A szaknyelvi oktatás a magyar felsőoktatás rendszerében*. Letölthető: [file:///C:/Users/PC/Downloads/szaknyelv_061010%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/PC/Downloads/szaknyelv_061010%20(4).pdf)
- [11] KUTT, K. (2015): *Die didaktisch-methodischen Möglichkeiten der Juniorenfirma*. Letölthető: www.bibb.de/dokumente/pdf/e-business_mv-jeenet_juniorfirmen.pdf
- [12] LEISEN, J. (2013): *Handbuch Sprachförderung im Fach – Sprachsensiblen Fachunterricht in der Praxis*. Stuttgart, Klett Verlag.
- [13] LEISEN, J. (2015): *Fachlernen und Sprachlernen*. Letölthető: www.josefleisen.de/uploads2/04%20Sprache%20im%20Fachunterricht%20-%20Bilingualer%20Fachunterricht/13%20Fachlernen%20und%20Sprachlernen.pdf
- [14] STEINMÜLLER, U. (1990): Deutsch als Fremdsprache: Didaktische Überlegungen zum Fachsprachenunterricht In: *Zielsprache Deutsch*, 21. Jg. 1990, Heft 2, S. 16–23.
- [15] SZABÓ K. (2008): *Logistik Einfach – Német szakmai nyelvkönyv logisztikai ügyintézők számára*. Budapest, Szépművészeti Kiadó.